

'שכר לימוד מכספי מעשר'

צדקה לצורך לימוד בניו

בגיליון זה יתבאר האם מותר לשלם שכר לימוד לבניו מכספי מעשר, כי הרי מצד הדין, דבר שבחובה אי אפשר לתת מכספי מעשר, וכעת השאלה מה גדר המצוה ללמד את בנו תורה, האם יש חיוב גם להוציא ממון או לא, וכן האם חייב ללמד את כל התורה או לא.

מקוצר הגיליון לא נפרט את דברי הפוסקים, האם הייעוד של כספי מעשר הוא רק לצרכי עניים, או גם לשאר מצוות, כגון תלמוד תורה.

1. החיוב ללמד את בנו תורה

מקרא ולא משנה: מבואר בגמ' (קידושין דף כט. ל.) שחייב האב ללמד את בנו תורה. ונלמד מהפסוק (דברים פרק יא פסוק יט) וְלִמְדָתָם אֹתָם אֶת בְּנֵיהֶם. החיוב הוא ללמדו מקרא, אבל אינו מחויב ללמדו משנה. ופירש רש"י (דף ל. ד"ה אינו) אין חובת בנו עליו אלא במקרא, מכאן ואילך ילמד הוא לעצמו.

וכתב הרמב"ם

(הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א) נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה, אבל קטן, אביו חייב ללמדו תורה שנאמר וְלִמְדָתָם אֹתָם אֶת בְּנֵיהֶם לְדַבֵּר בָּם. וכן פסק בטור (יו"ד סימן רמה), והוסיף שכל המלמד לבנו תורה כאילו קבלה מהר

סיני. וביאור הב"ח (שם) דאף על פי שהוא קטן ופטור מתלמוד תורה, מכל מקום משמעות הפסוק וְלִמְדָתָם מדבר אפילו על בן קטן.

והביא בהגהות מיימוניות בשם המהר"ם שכופין את האב

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה! (ההגרלה על דעת רבני המכון)

הפרס השבוע: 100 ₪

שאלה: האם מותר לקנות אוכל לבני ביתו מכספי מעשר, או לא?

הגמ' (כתובות דף ג.) דורשת מהפסוק (תהלים פרק קו פסוק ג) אֶשְׂכֹּר שְׂמִירִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צִדְקָה בְּכָל עֵת: וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת, דרשו רבותינו שביבנה, ואמרי לה רבי אליעזר 'זה הזן בניו ובנותיו כשהן קטנים. הרי שאוכל לבניו נחשב צדקה, שפיר יכול לתת מ'מעשר כספים', או דלמא דינו כ'דבר שבחובה' שאי אפשר לשלם מכספי מעשר? ועיין בש"ך (סימן רמט ס"ק ג.) ובט"ז (שם ס"ק א.).

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחת האפשרויות הבאות:

- בטלפון 02-5377085 4 שולחה
- בעמדת 'נדריים פלוס' קופת 'עומק הפשט'
- תיבת 'עומק הפשט' בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים
- במקס מספר 6507823 1532
- במייל 5047867@gmail.com

המדור השבוע נודב לעילוי נשמת

האבנר המופלג, ראש חבורה בישיבת מיר, רבי חיים שלום מרדכי בן רבי ירוחם בינגפלד זצ"ל נלב"ע א"ו דר"ח אייר תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

שם הזוכה בהגרלת הגיליון הקודם (214) על סך 100 ₪ האבנר החשוב הרב שרגא לוי שליט"א ישיבת מיר ירושלים 'חבורת הדף' ביהמ"ד בית שלום

לזכרון עולם בהיכל ד'

זכות הופעת הגיליון הונצח לעילוי נשמת האשה החשובה והצדקנית
מרת גיטל בת רבי מרדכי קרליבך ע"ה
נלבט ט"ז ניסן תשע"ט
ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות והנצחות

חייג עכשיו 02-5377085

שולחה 8

זצ"ל (הערות על מסכת קידושין דף ל). שמלבד חיוב וְלַמְדָתָם, יש חיוב נוסף, הנדרש בספרי מהפסוק (דברים פרק ו פסוק ז) וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ אֶל־הַתְּלָמִידִים, דהיינו שינון וחידוד התלמידים, ומבואר בספרי שמדון קדימה הוא מחוייב בכך כלפי בניו לפני תלמידים אחרים, ולכן נכתב בפסוק בלשון בנים. ואם כן, יש מצוה כללית ללמד תורה לאחרים וכל שכן לבניו, מכא הפסוק ושננתם לבניך, והרי חיוב האב ללמד את בניו שינון וחידוד, שייך במשנה וגמ'.
2. שיטת האוסרים לשלם שכר לימוד ממעשר
מחוייב: כתב בשו"ת באר שבע (סימן מא) שאסור לתת מכסף צדקה לשכר לימוד בניו, אפילו בתורה שבעל פה, לשיטת הרמ"ה כאשר לא דחיקא ליה שעתא. וכן פוסק החפץ חיים בספרו **אהבת חסד** (חלק ב פרק יט סעיף ב). הובא בדרך **אמונה** (הלכות מתנות עניים פרק ז ס"ק כז), שאין לשלם שכר לימוד של בניו ממעשר כספים, כיון שהאב מחוייב ללמד את בניו תורה, או לשכור להם מלמד, ובמצוה שאדם מחוייב אינו רשאי לשלם מכסף מעשר, שהרי 'דבר שבחובה אינו בא מן המעשר'.

לכאורה לפי החפץ חיים, שכל הסיבה שאסור לשלם מכסף מעשר הוא מצד החיוב, אם כן בתורה שבעל פה שאינו מחוייב ללמדו בשכר יוכל לתת מכסף מעשר. אולם בפירוש כתב החפץ חיים בספרו **חומת הדת** (ריש פרק ה), שהאב חייב ללמדו בשכר עד שידע משנה וגמרא הלכות ואגדות. ובהערה שם דחה טענת האומרים שדחוקה פרנסתם ופטורים מללמדו משנה וגמרא, כי באמת היצר מתעה אותם, ולגשמיית משקיעים יותר מיכולתם, ורק כשצריך לחזק את בנו לתורה אומר שדחוק בפרנסתו. וכדברי **המדרש** (אסתר רבה ג ד) על **הפסוק** (ישעיהו ג כב) כִּי יִגְעֹתָ בִּי יִשְׂרָאֵל, כל יומא טרי ולא לעי, צלי ולעי (כל היום שח דברים בטלים ולא מתעייף, וכאשר מתחיל להתפלל מתעייף).

וכן כתב הג"ר **שמואל הלוי ואזנר** זצ"ל (שבט הלוי חלק ה י"ד סימן קלג) כיון שיש מצוה ללמד את בניו תורה, מהפסוק וְלַמְדָתָם אִתֶּם אֶת־בְּנֵיכֶם, ובלא דחיקא ליה שעתא חייב ללמדם גם בשכר, על כן הדברים נוסטים שאין לשלם שכר לימוד מכסף צדקה, ולכל הפחות כאשר לא דחיקא ליה שעתא. וסיים שכדבריו מבואר בשו"ת **באר שבע** (סימן מא) שהובא לעיל. מסתמית לשונם של שו"ת באר שבע ואהבת חסד ושבט הלוי, שלא חילקו בגילאים, משמע שאין הבדל בגיל של בניו, וגם בבניו הגדולים מקיים את חיובו ללמדם תורה. ואין הבדל בין שכר לימוד של החיידר, וישיבה קטנה, או ישיבה גדולה, ותמיד אינו רשאי לשלם מכסף מעשר. וכן יוצא מדברי **השו"ע הרב** (הובא לעיל), שהאב חייב ללמד את בנו עד שיבין היטב בתלמוד רוב המקומות, גם בהלכות וסוגיות עמוקות, אם כן

ללמד או לשכור מלמד, כי מאי שנא מצות עשה של ולמדתם אותם את בניכם, משאר כפיה על מצוות עשה כגון מצוה סוכה.

להלכה נפסק בשו"ע (יו"ד סימן רמה סעיף ד) שחייב לשכור בלמדו ללמד את בנו. וכתב **הרמ"א** שכופין עליו לשכור לבנו מלמד, ואם אינו בעיר, יורדים לנכסיו לשכור מלמד לבנו.

ללמד בשכר: ומחלק **הטור** (יו"ד סימן רמה) ו**השו"ע** (סעיף ו) שהחייב ללמדו בשכר הוא רק תורה שבכתב עד שידע את כולה, אבל תורה שבעל פה כגון משנה ותלמוד, לא חייב ללמדו בשכר. וכן הביאו להלכה את דברי **הרמ"ה**, שכל הפטור מנתינת שכר על לימוד משנה, הוא רק כאשר מצבו דחוק ואין לו כסף לשלם, אבל אם יש לו אפשרות, מצוה ללמדו בשכר, גם משנה וגמרא הלכות ואגדות.

לשון הרמ"ה כפי שהובא בטור, שאם לא דחיקא ליה שעתא הוא 'חייב' ללמדו תורה שבעל פה ולא רק מצוה. אולם לשון השו"ע 'מצוה ללמדו', ולא הזכיר לשון חיוב.

ללכת בדרכי השם: ותמה **החזו"א** (אבן העזר סימן קמח) על דברי הרמ"ה, שהרי מבואר בגמ' שיש חיוב רק ללמדו מקרא, ומניין לו שמצוה ללמדו משנה ותלמוד כשאפשר לו? ומתוך, שאמנם המצוה עשה ללמד את בנו היא רק על מקרא, אבל חוץ ממצוה זו, האב גם מחוייב לחנך את בנו ללכת בדרכי השם, והעיקר בחיוב זה הוא לימוד התורה, ואם האב מחוייב ללמד את בנו אומנות משום שהיא חיותו, כל שכן תורה שעל ידה ימצא חיים, אלא שבחיוב הזה אי אפשר לחייב כל אדם, אלא כל אחד כפי מעלתו במעשים, ובטחונו ביוצאו יתברך.

בזמן הזה: ויחידש בשו"ע הרב (הלכות תלמוד תורה קונטרס אחרון) שכיום עיקר החיוב של האב, הוא ללמד את בנו תורה שבעל פה, ובהלכות תלמוד תורה (פרק א סעיף ו-ז) כתב, שבזמן הזה שכל התורה שבעל פה כתובה לפנינו, מספיק שילמד את בנו להבין היטב בתלמוד רוב המקומות, גם בהלכות וסוגיות עמוקות, עם רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים, ולהעמידו על עיון ההלכה למעשה, ולא צריך לשכור לו מלמד שילמדנו את כל התורה שבעל פה.

ושננתם לבניך: מהלך מחודש מעלה **הגרי"ש אלישיב**

הישיבה לא מחייבים אותו לשלם שכר לימוד, ורק שהמוסד מבקש תרומה מההורים לשלם את הוצאות לימוד הבן, מותר להפרישו מכספי מעשר דהוי כתמיכה בישיבה או בתלמוד תורה.

יש לציין, שרק בשנים קדמוניות היה מצוי ישיבות שלא חייבו את ההורים בתשלום, אבל כיום כמעט ולא מצוי ישיבות שלא מחייבים את ההורים לשלם שכר לימוד, וכיון שהאב מחויב בתשלום, שוב דינו כדבר שבחובה, שאין לשלם מכספי מעשר.

לדעת הג"ר יעקב ישעיה בלויא זצ"ל (צדקה ומשפט פרק ו הערה לה) שכר לימוד בניו הקטנים אסור לתת מכספי מעשר, כי חייב ללמדם תורה (ומותר וגם מצוה להוסיף על השכר לימוד המחויב מכספי מעשר, ויש בזה דין קדימה לשאר צדקות). אבל שכר לימוד בניו הגדולים שאינו מחויב ללמדם, מותר לתת מכספי מעשר. וצריך לקזז את דמי האש"ל שהיה משלם בעורים בלאו הכי בביתו.

חידוד: לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, והג"ר ניסים קרליץ שליט"א (נתיבות ההלכה קסטנר חוברת לג) לאדם עני מותר לשלם שכר לימוד לחיידר של בניו ממעשר כספים. והוסיף הגרי"ש קרליץ, שודאי מותר לשלם מכספי מעשר למורה פרטי שיקדם את בנו בלימוד התורה. שמסתמא מוסיף על הסדרים הרגילים, ולומד מחוץ לסדרים, ואינו בכלל דבר שבחובה שאינו בא מכספי מעשר.

שלא יתשלם: לדעת הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות כרך ה סימן רפג) מותר לקחת לחינוך הילדים מכסף מעשר, וטעמו שאם נאסור עליו לתת שכר לימוד מכספי מעשר, עלול להתרשל ולמטע בצרכי גבוה, וילמד פחות תורה את בנו, ואין זה חומרא אלא קולא כי יקשה בענינו להוציא מכספו, ולכן מצוה לתת מכספי מעשר, ואדרבה צדקה זו קודמת לשאר צדקות.

ומסיים, למרות שמצד הדין מותר לתת מכספי מעשר ללימוד תורה של בניו, מכל מקום כיון שאינו לוקח מכספו אלא מכסף מעשר, מפסיד הוא שכר מצות תלמוד תורה לבניו, ומקיים במעות אלו רק מצות צדקה, ורק אם יתן מכספו, זוכה לקיים בשלימות את המצוה ללמד את בנו תורה.

4. לימוד בנותיו מכספי מעשר

אסור: באליה רבה (או"ח סימן קנו ס"ק ב) ציין לתשובת **באר שבע** (הובא לעיל) שאין להוציא מעות מעשר על שכר לימוד בניו ובנותיו.

והוראת הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל (אגרות משה יו"ד ח"ב סימן קיג), שאסור לשלם מכספי מעשר שכר לימוד לבניו, כי חייב האב ללמד את בנו תורה דהיינו מקרא אפילו בשכר, והרי דבר שבחובה אין ראוי לשלם מהמעשר, אבל בנות אין חוב ללמדם תורה ואינו דבר שבחובה, ובמקום הצורך ראוי לשלם מכספי מעשר.

ומחדש האגרות משה, שבמדינתנו כאן שיש דינא דמלכותא 'חוק לימוד חובה', ואם לא ישלחם בבית ספר כשר כגון בית יעקב וכדומה, יורחב לשלחם לבתי ספר של המדינה, שהוא חס ושלום לא תורה וללא אמונה. והאב מחויב לראות שבתו תהיה כשרה להאמין ב' ובתורתו ולקיים כל מצותיו אפילו בהוצאת ממון, וממילא הוא דבר שבחובה שאי אפשר לחשוב מכספי מעשר.

בכל מכמני התורה, הוא מקיים את החיוב ללמד את בנו תורה, ולכן אינו ראוי לשלם שכר לימוד לחיידר ולשיבות מכספי מעשר.

משלם בלאו הכי: הורה **החזו"א זצ"ל** (ארחות רבינו חלק א עמוד רצז, הובא בדרך אמונה הלכות מתנות עניים פרק ז ס"ק כט) שכל הוצאה שהיה עושה בלאו הכי, אינו יכול לתת מכספי מעשר. וביאר הג"ר חיים קנייבסקי שליט"א (בארחות רבינו שם) בסברת החזו"א, שמאחר שרוצה לפרנסם ונהנה מכך, אם כן נחשב כנותן מעות מעשר לצורך הנאות, ודינו כהוצאות של עצמו ולא צדקה.

נמצא לסברת החזו"א, שכל הוצאה שהיה מוציא בלאו הכי אין ראוי לתת מכספי מעשר, אם כן אינו ראוי לשלם שכר לימוד מכספי מעשר, שאין לך אב שאינו שולח את בניו לתלמוד תורה וישיבה.

וכן הורה הג"ר חיים קנייבסקי שליט"א (תורתו יגה חלק ג תשובה ט) שאין לשלם מכספי מעשר את שכר הלימוד של בנו בישיבה קטנה או ישיבה גדולה, ורק באופן שאין מחייבים אותו בתשלום, אז ראוי לתת מכספי מעשר.

3. שיטת המתירים לשלם שכר לימוד ממעשר

מצוה גדולה: לדעת **שו"ת פרי יצחק** (חלק ב סימן כז) מותר לשלם מכספי מעשר עבור לימוד בנו בן חמש עשרה שנים כי לא מחויב ללמדו, ואפילו שיש לו מצוה ללמדו משנה וגמ', אבל הרי לא כופים על זה, וכמו בכבוד אב ואם שייכול לפרנס מכספם ואינו חייב להוציא מכספו כיון שלא כופין על זה, ויש מצוה גדולה לתת צדקה לבני עניים ללימוד תורה. **[בש"ל הקדוש]** (מסכת מגילה נר מצוה לז) מבואר בשם **מנחם מעיל צדקה** שמצוה גדולה לתת ללימוד תורה אפילו לבני עשירים שאינם רוצים לתת בעצמם], והוא הדין לבניו. לא מביעיא אם הוא דחוק שאינו מחויב ללמד בשכר, ואפילו שאינו דחוק כיון שאין כופין על זה, ואינו חייב רק מצוה לחודיה, מותר לשלם ממעות מעשר.

לישיבה ולא לחיידר: לדעת **הג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל** (ארחות רבינו חלק א עמוד רחצ, ועמוד שא) לחיידר אסור לשלם מכספי מעשר, כי חייב האב ללמד את בנו תורה, אבל לישיבה קטנה מותר לתת מכספי מעשר, כי החיוב הוא רק ללמדו מקרא. וגם בחיידר מותר לשלם לאברך עני שיקדם את בנו בלימוד התורה, והוא צדקה מהוזרת ונתינה בדרך כבוד לעני. וכן התיר לאדם שבנו למד בישיבת בריסק, והיה צריך לשלם מכספו את האש"ל, והתיר לאב לשלם מכספי מעשר.

והוסיף (ארחות רבינו חלק א עמוד שא), שאם החיידר או

עדכוני הלכה

אינו עולה לחשבון!!

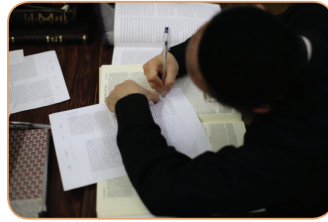
מבואר בגמ' (ביצה דף טז.) הובא להלכה בש"ך (סימן רמ"ה ס"ק ו'), כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב, והוצאת בניו לתלמוד תורה. שאם פחת - פוחתין לו, ואם הוסיף - מוסיפין לו. וכתב **המשנה ברורה** (בהלכות ראש חודש סימן תי"ט ס"ק א) בשם **מדרש פסיקתא** כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה חוץ ממה שמוציא בשבתות ויר"ט ור"ח וחזה"מ ומה שהתינוקות מוליכין לבית רבן, אם מוסיף מוסיפין לו ואם פוחת פוחתין לו. **והבית יוסף** מפרש הכוונה לשכר לימוד, **והב"ח** פירש שבראש חודש היו מוליכים שכר לימוד לרב, ואין לבטל המנהג ע"כ.

ושמעתי **מחכם אחד**, שאינו מחשיב את השכר לימוד במעשר נספים, שהרי אינו נכנס בחשבון, נמצא שאינו מרויח כלום.

מותר: ותמה הג"ר **יצחק יעקב וויס** צ"ל (מנחת יצחק חלק י סימן פה) שהרי אין האב מחויב למלד את בתו תורה, ולכן דעתו שמותר לשלם שכר לימוד הבנות מכספי מעשר. וכן התיר **בארחות רבינו** (חלק א עמוד קמ) לשלם את תשלום הסמינר עבור בתו.

וכן נוקט הג"ר **אשר זעליג וויס** שליט"א (דרכי הוראה קובץ א סימן י) שמותר לשלם מכספי מעשר חינוך בנותיו, למרות שיש חוק חינוך חובה, כיון שאין המציאות מכריחה את ההלכה, וכיון שלא מצינו חיוב ללמדה בשכר, ואין כאן שעבוד ממון, רשאי לשלם ממעשר. ואין בזה דינא דמלכותא, כיון שאינו חוק ממוני, ורק בגדרי הממונות קיי"ל דינא דמלכותא דינא.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **ללמד את בנו:** האב חייב ללמד את בנו תורה דכתיב **וְלַמָּדָת אֶתְּךָ אֶת בְּנֶיְךָ**, אם אינו יכול ללמדו בחינם חייב לשכור מלמד בשכר. וחייב ללמדו מקרא, אבל אינו חייב ללמדו משנה.
- ב. **דרך האמת:** אם ידו משגת חייב גם ללמד את בנו משנה ותלמוד בשכר, וביאר החזו"א טעם הדבר, שמוטל על האב להעמיד את בנו בדרך האמת והישר, על ידי לימוד כל מכמני התורה. ולא גרע מלימוד אומנות, ואינו בגדר חיוב כי תלוי בכל אחד לפי דרגתו. יש אומרים שיש חיוב נוסף ללמד את בניו משנה ותלמוד מהפסוק **וְשִׁנַּנְתֶּם לְבָבְךָ**.
- ג. **בזמן הזה:** חידוש השו"ע הרב, שבזמן הזה שהתנ"ך מודפס אינו חייב ללמדו כל המקרא, ועיקר החיוב של האב ללמד את בנו להבין היטב בתלמוד ברוב המקומות, ולהעמידו על עיון ההלכה למעשה. שידע לשמור את דרכי ד'.
- ד. **בנים:** לדעת הבאר שבע אין האב רשאי לשלם שכר לימוד בנו מכספי מעשר. לדעת הפרי יצחק רשאי לשלם שכר לימוד לבניו מכספי מעשר. יש מחלקים שאסור לשלם לבניו הקטנים בחיידר מכספי מעשר, אבל מותר לשלם לבניו הגדולים לשיבה קטנה וישיבה גדולה מכספי מעשר, שהאב חייב ללמד את בנו רק מקרא ולא יותר. ויש שכתבו שבתשלום לשיבה מכספי מעשר יקוז שכר אש"ל שהיה משלם בלאו הכי בביתו. יש אומרים שגם באופן שמותר לחשב מכספי מעשר, מכל מקום מפסיד מצות לימוד תורה לבנו. ומקיים בממון זה רק מצות צדקה.
- ה. **בנות:** לדעת הבאר שבע גם שכר לימוד של בנותיו אסור לשלם מכספי מעשר. ותמה המנחת יצחק שהרי אין חייב ללמד את בתו תורה, ושפיר מותר לשלם מכספי מעשר. ולדעת האגרות משה מותר לשלם שכר לימוד של בנותיו מכספי מעשר, שהרי אינו מחויב ללמד את בתו תורה. אבל במדינתנו שיש 'חוק לימוד תורה' נהפך לדבר שבחובה ואסור לשלם מכספי מעשר.
- ו. **זכות:** לכל הדעות אם החיידר או הישיבה לא מחייבים בתשלום, רשאי לשלם מכספי מעשר, וכן רשאי להוסיף על שכר הלימוד מכספי מעשר ויש לזה דין קדימה משאר צדקות. מותר לשלם מכספי מעשר אברך עני שילמד תורה באופן פרטי עם בנו.

נושא הגליון הבא:

האם רשאי לקנות אוכל לילדיו 'ממעשר כספים'?

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות.

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המודר 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

גליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

בירורי הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חבורות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...